

Kokkuvõte Rae vallavolikogu innovatsioonikomisjoni tööst perioodil juuli-detsember 2020.

Perioodil toimus kokku 6 innovatsioonikomisjoni koosolekut:

I poolaastaks volikogu otsuses püstitatud teemad ja seatud eesmärgid:

- Osaleda oma kompetentsiga Rae valla arengukava koostamisel.
- Kaardistada võimalikud probleemid ning sõnastada ideed, et koostöös vallavalitsusega otsustada osalemine ühes või mitmes valdkonnas FinEst Twinsi poolt läbi viidavas pilootprojekti programmis ja valmistada ette vajalik tegevusplan.
- Töötada välja Rae Vallavolikogu ning Rae Vallavalitsuse tegevussuunad Roheleppe poliitikavaldkondade kaupa.

Säästlik planeerimine ning ehitus ja renoveerimine (november 2020)

Säästev liikuvus (november 2020)

1. Innovatsioonikomisjoni esimene koosolek 23.07.2020 Jüri Gümnaasiumis.

Esimene tutvustav koosolek. Kus komisjoni liikmed said valdkondade kaupa valla tegemistest ja väljakutsetest ülevaated:

- 1.1 Komisjoni esimees Mart Võrklaev tutvustas komisjoni liikmeid ja andis ülevaate komisjoni töö planeerimisest;
- 1.2 Vallavanem Madis Sarik tegi lühiülevaade hetkeolukorrast vallavalitsuse töös, olulisematest töös olevatest taristuprojektidest;
- 1.3 Abivallavanem Priit Põldmäe, ülevaade valla ja põhjapiirkonna üldplaneeringust, Lagedi kandi ÜPst, planeeritavad ÜP-d või teemaplaneeringud ja ülevaade detailplaneeringute koostamise alustest;
- 1.4 Abivallavanem Jens Vendel - ülevaade haridusvaldkonna arengutest, haridusinnovatsioonist ja mobiilsest noorsootööst;
- 1.5 It-spetsialist Liis Ollin - ülevaade valla tehtud ja planeeritavatest IT arengutest (tööprotsesside kaardistamine ja automatiseerimine), kodanikule suunatud (koduleht, iseteenindus jne). IT laiemalt, lairiba arendamise suunamine vallas/wifi avalikud võrgud.

Komisjoni võttis info teadmiseks. Ettekannete kohta esitati küsimusi ning toimus üldine arutelu. Kuna tegemist oli informatiivse koosolekuga, siis otsuseid vastu ei võetud.

2. Innovatsioonikomisjoni teine koosolek 25.08 Ülemiste City, ÖPIKU maja

2.1 Andrus Kaldalu - Ülemiste City tutvustus ja võimalik koostöö
Seati/markeeriti Ülemiste ja Rae ühised arengumõtted, millega arengu
suunamisel ja planeerimisel arvestada ning koostööd teha:

- 2.1.1 Ühisterminal (rong, buss, lennuk, Tallinn-Helsingi metroo)- parimad
ühendused Eesti sees ja üle maailma;
- 2.1.2 Linnakeskuse nihkumine Ülemistele – Euroopa väljak, kaubajaama
lahkumine, avatud järvekallas;
- 2.1.3 Parimad ühistranspordi otseühendused- Rae tramm, Tallinna igasse
piirkonda 15 minutiga;
- 2.1.4 Teenused ja keskkond, mis on atraktiivne talentidele üle maailma.

2.2 Isesõitev buss ja FABULOS projekti tutvustus – Tanel Talve, Martin Kivimäe
(Modern Mobility)

Toimus arutelu kaasaegse ühistranspordi teemal. Muu hulgas arutati isejuhtivate
busside kasutamise võimaluste ja tehnoloogia arengu üle. Enne kohtumist tehti
tutvust ja sõideti Ülemiste Citys pilootprojektina kasutatava isejuhtiva bussiga.
Arutati, milliseid võimalusi võiks uued ja nutikad ühistranspordi lahendused
kasvavates uusasumites nagu Rae valla põhjapiirkond pakkuda.

2.3 Targa linna projekti tutvustus – Ralf-Martin Soe (Targa Linna Tippkeskus
FinEst Twins).

Tutvuti Targ linna projekti võimalustega. Finest Twins projekti eesmärgiks on luua
targa linna tippkeskus, mis keskendub viiele valdkonnale - transport, energia,
ehitus-arhitektuur, andmed, valitsemine. Plaan on läbi viia kümme pilootprojekti
Eesti linnades.

Komisjoni otsustas võtta info teadmiseks. Lepiti kokku, et Rae vald võiks kindlasti
mõne oma probleemi sõnastada ning selle lahendamiseks pilootprojektiga
programmiga osaleda. Komisjon koos vallavalitsusega sõnastab programmi
sobiva ja enim lahendamist vajava probleemi.

2.4 Valla arengukava uuendamine, ettekanne ja sissejuhatus - Jaan Urb
(CumulusConsulting)

Komisjoni liikmed said ülevaate Rae valla 2021-2030 arengukava koostamisest.
Jaan Urb pakkus välja küsimused, mille üle arutada.

Mis võiks olla Rae valla suur narratiiv?

Mis peab Rae vallas aastaks 2030 kindlasti tehtud/saavutatud olema?

Toimus arutelu, markeeriti järgmised teemad:

- Ühistranspordi korraldus, nii Rae valla elanikele, kui siin tegutsevatele
ettevõtetele töötaja transpordiks. Mis peab oleme mugav, kaasaegne ning

keskkonnasäästlik. Leiti, et Rae valla edasi arenemise kohalt üks suuremaid ning olulisemaid väljakutseid;

- Säästlik ning keskkonnaga arvestav planeerimine. Rohkem tähelepanu rohealadele ja elamuvaladel looduslikul mitmekesisuse säilitamisele ja loomisele;
- Tuleb luua võimalused ja mugav keskkond, et inimesed ei pea olema nii palju sõltuvad autodest. Rohkem teenuseid kohapeal, alates töökohtadest lõpetades vaba aja veetmise ja sportimis võimalusteni.
- Kiire internet (lairiba ühendused) hädavajalikud, et võimaldada kodus töötamist/õppimist.
- Rae valla narratiivi arutelu. Kõlasid erinevad mõtted, Rae vald peaks olema linna lähedane maa, koos hea elukeskkonnaga. Atraktiivne ja väärtustatud nii juba siin elava inimese poolt, kui ka soovitud keskkond, kuhu elama tulla.

Lisaks otsustati: Järgmisel innovatsioonikomisjonil keskenduda planeerimise küsimustele, jätkata arengukava teemaga-ettepanekutega ning sõnastada Finest Twins võimaliku pilootprojekti ideed.

3. Innovatsioonikomisjoni kolmas koosolek 24.09 Rae Kultuurikeskuses

3.1 Rae valla põhjapiirkonna üldplaneeringu tutvustus ja väljakutsed, Rae valla üldplaneeringu arhitekt Stina Metsis;

3.2 Laadimisvõrgustikust, ABB kommunikatsioonispetsialist Sven Sommer

3.3 Planeerimise ja ehituse väljakutsed ja lahendused Rae vallas

Ettekannete ajal toimus arutelu. Komisjon otsustas sõnastada Rae valla 2021-2030 arengukava ja Rae valla põhja piirkonna üldplaneeringu jaoks järgmised ettepanekud/seisukohad. Teemad millega edasi tegeleda.

Ettepanekud:

- Soodustada uusarendustel lairiba projekteerimist ja pakkuda olemasolevatele hoonetele mõistlikel tingimustel lahendusi.
- Kaardistada laadimisvõrgustiku võimalused ja vähemalt kortermajade planeerimise tasemel luua parklates võimekus laadimispunktide ehituseks.
- Kogukonna aedade soodustamine elamumaade rajamisel.
- Arengukavasse lisada planeerimise alla planeeritavaks tegevuseks tiheasumites (eeskätt alevikes) haljastuse projektide koostamine, mille järgi liikuda ning tiheasumeid ja avalikku ruumi haljastada ning samas otsustada, kas

on ilumuru või metsikum haljastus. Rõhk liigirikkusel.

- Arengukavasse lisada energiatõhususe peatükk sisu vt koosoleku protokoll p 3 arutelu.

.....

- Valla arengukavasse või haridusvõrgu arengukavasse eesmärk, et valla lasteaiaid ja koolid pakuvad kohapeal valmistatud tervislikku toitu, mille tooraine on eelistatult eestimaine, täisväärtuslik ja naturaalne.
- Rae valla liikumiskeskond soodustab säästvat ja tervislikku liikumist.
- Vallal oleks suunanäitaja haljastuse korraldamisel. Tööl oleks isik, kes koordineerib valla haljastusplaane.

Ave Oit ettepanekud valla arengukavasse:

- Sammuke ajast ees käiv innovatsioon seisneb erinevate rohetehnoloogiate rakendamises. Näiteks: biosüsi (väga head näited Soome ja Rootsi linnades), biogaas, taaskasutus, ringmajanduse soodustamine (nt vastavate ettevõtete park), permakultuur (nt näidisalad, mis on teistmoodi hooldatud), valguse kaudu leviv internet. Meie enda kogukonnas koos kohalike ja rahvusvaheliste koostööpartneritega on palju vastavat kompetentsi.
- Peame oluliseks, et selline areng oleks teadlikult kavandatud ja looduskeskkond teadlikult hoitud, samuti valla elanikele paremini ligipääsetav ja kasutatav. Kaitsta olemasolevat ja rohealasad juurde kujundada, kus on targalt arvestatud elurikkuse hoidmisega nii taimi kui linde-loomi silmas pidades ja samas on loodud olemise ja tegutsemise kohti inimestele. Kaaluda suuremate poolmetsikute pargialade arendust, nt kus on ka loodus- ja õuesõppe võimalusi, väliõppeklasse, kasvõi looduse õppelabor ja kus saaks ka teadust õppida uutmoodi lähenemisega. Parkides võiks olla ka teismelistele huvipakkuvaid

tegevusi, nt turnimisvõimalused. Valla põhja- ja lõunaosa vahel võiksid olla väga head jalgrattateede ühendused, samuti rohkem looduses liikumise ja matkamise võimalusi.

- Rae vald võiks olla suunanäitaja laste, noorte ja õpetajate enesejuhtimise oskuste arendamises, sh konfliktsete olukordade ja pingsituatsioonide oskuslik juhtimine. Laste ja täiskasvanute vaimne heaolu ja tervis on järjest aktuaalsem teema nii Eestis kui maailmas ning kujunemas WHO andmetel ka kõige suuremaks tervisehäirete valdkonnaks lähitulevikus. Siin on küsimus õnnelikkuse väärtustamises ja sisemiste baasoskuste õpetamises, samuti sellise õppekeskkonna kujundamises, et lapse arukus ja loovus saaks võimalikult hästi toetatud. Uus põlvkond võib peale kasvada meist paremate teadmiste ja oskustega neis teemades. Näiteks tegeleb vallas asuv Tuleviku Hariduse SA kahe sellise innovaatilise haridusprogrammiga, omab mitmesugust kompetentsi ja võib olla ka üheks koostööpartneriks.

- Vallas võiks olla innovaatiline kutsekool koos praktilise kooli juurde kuuluva ettevõtlusõppega, nt sinise majanduse printsiipidel (sarnane väga põnev näide on olemas Gunter Pauli tööst).

3.4 Fin Est Twins (Targa linna pilootprojekti) lähteülesande sõnastus.

Arutati, millised teemad on kõige põletavamad ning mis looks enim lisaväärtust arvestades Targa linna pilootprojekti valdkondi.

Komisjon leppis kokku, et koos vallavalitsuse ja innovatsioonikomisjoni esindajatega kohtuda Ralf-Martin Soega ja rääkida kahest võimalikust ideest/teemast ning kohtumisel mõtted ka ära raamistada.

3.4.1 Liikuvuse teema Rae valla vahel.

3.4.2 Avalduste menetluskeskkond.

4. Innovatsioonikomisjoni neljas koosolek 29.10 Lilleoru õppekeskus

4.1 Gunter Pauli'ga- ettevõtja, innovaator ja taastava majanduse visionäär

Üle videosilla toimus kohtumine Gunter Pauliga järgimistel teemadel:

See on väga lahe, et teie kogukonnal on innovatsioonikomisjon.

Teil on väga unikaalne regioon, mis seguneb maapiirkonna ja metsaga ning on ka ikkagi lähedal Tallinnale.

Te peate minema järgmisele tasandile ja teades, milliste imeliste inimestega ma olen kohtunud teie kogukonnas, siis teil on ka inimressursid, et selleni jõuda.

Kui Eesti tahab võistelda maailmas odavaimate hindade alusel, siis see ei õnnestu kindlasti. Väljundiks võib olla see, et võistelda hea elukvaliteedi nimel ja me genereerime ise palju väärtusi, mis on võtmesõnum. Kõik innovatsioonid peavad olema inspireeritud sellest, mida leiame kohalikest ressurssidest.

Tuuleenergia mis funktsioneeriks 24 tundi ja ei pea olema tuulik vaid nõ lohetehnoloogia. Esimene reaktsioon oleks, et see ei eksisteeri. Selleks meil ongi uuendused.

Teine näide on kiire interneti arendus tulevikus. Pole kahtlust, et maailm tahab olla ühendatud. Trendid on 5G, mis töötab hästi, sest annab kõrge andmete tiheduse. Kui elada rohkem avaramas kogukonnas, kus praegu elate, siis teil ei ole sellist inimeste tihedust nagu Tallinnas. Siis on ka väiksem huvi, sest siin pole nii suurt andmemahutu. Ühenduvus on saanud peamiseks teemaks. Kui 5G läheb Tallinnasse esimeseks, siis mida me saaksime teha, et võistelda innovatsiooniturul? Me oleme rääkinud Li-Fi võimalusest, mis on vagusel põhinev internet. Li-Fi on kahesuunaline suure kiirusega traadita side tehnoloogia, mis sarnaneb Wi-Fi-ga. See sideliik on praegu ligikaudu sada korda kiirem kui Wi-Fi side. Kui saaksin muuta iga elektripirni interneti edastajaks, siis saaksime olla kõige ühendavam kogukond maailmas ja see on täpselt see arendus tänasel päeval.

4.2 Hullude ideede arutelu

Eelmisel komisjoni koosolekul lepitati liikmete algatusel kokku, et igaüks tuleb välja mõne nõ hullu ideega, mis võiks Rae vallas ära teha. Toimus arutelu järgimistel teemadel:

- 4.2.1 Leida ressursid vallas, millel on lisaväärtus ja saaks leida uued lahendused.
- 4.2.2 Transpordi arendamine läbi moodsate ja keskkonnasõbralike lahenduste – rööbastransport, tellimuspõhine ühistransport (isejuhtivad bussid), vesiniku tehnoloogia kasutuselevõtt, koos naaberomavalitsuste ja Põhja-Eesti ühistranspordikeskusega
- 4.2.3 Võiks kaasata kogu vallarahva ja teha innovatsioonikonkurss.
- 4.2.4 Kogu hightech kõrval on oluline suund ka lowtech. See, mida inimeste elukeskkonnaks põhiliselt vaja on lowtech. Lihtsalt olemise kohad, elupaigad, looduslähedus, ökosüsteemid.
- 4.2.5 Olulised baasandmed, kõikide tehnosüsteemide digitaalne kaart (gis).
- 4.2.6 Elukeskkonna planeerimisel nõ vihmapeernad. Veeimmutusalad otse teede kõrval, mis saavad olla looduslikud ökosüsteemid, aga kuhu saab ära juhtida teedel koguneva tee, mis saavad olla omakorda ökosüsteemid, mis ei pea olema koledad.
- 4.2.7 Kogu jäätmemajanduse kaasajastamine. Jäätmetekke vähendamine, kogumise inimestele mugavamaks tegemine, suurema jäätmete ringlussevõtu korraldamine. Seada ka valla arengudokumentides (arengukava, jäätmehoolduseeskiri) vastavad eesmärgid ning planeerida tegevused.
- 4.2.8 Kasutada rohkem erinevaid toetusmeetmeid, uute ja elukvaliteet parandavate projektide tegemiseks.

5. Innovatsioonikomisjoni viies koosolek 26.11 Microsoft Teams

5.1 Elektrilevi ja Rae valla asutuste vaheline koostöö välisvõrgu (lairiba) arendamisel;

Vallavalitsus koos Elektrileviga on koostanud plaani katmaks valla põhjapiirkonnas kõik koolid ja lasteaiad, mis sinna piirkonda jäävad, lairibavõrguga. Samuti on trassi äärde jäävatele elamutele võimalik pakkuda kiiret lairiba ühendust. Arvutuste järgi peaks 7 kilomeetri trassi äärde jääma ca 527 eluruumi aadressi, kes on soovi avaldanud, kuid soovijaid ja võimekust ühendust pakkuda, on kindlasti rohkem.

Samuti tutvustas Elektrilevi uudset lahendust uusarendustele, kus läbi 24h töötava tänavavalgustuse võrgu on võimalik mugavalt ja kiirelt luua elektriautode laadimispunkte.

Toimus arutelu nii planeeritavate tööde osas, kui ka vajadusest astuda jõulisemaid samme uute arenduste liitmiseks operaatori neutraalse lairiba võrguga. Nähes seda ette juba detailplaneeringu protsessis. Komisjon tegi vallavalitsusele ettepaneku kaaluda vajadusel nende võrkude omanikuks asumist läbi valla vee-ettevõtte. Palume selle kohast analüüsi, tegevusplaani ja tagasisidet komisjonile.

Samuti tegi komisjon ettepaneku panna rõhku detailplaneeringute koostamisel autode laadimispunktide lahenduste rajamise võimalikkusele.

5.2 Hullud ideed, jätkus eelmisel koosolekul alanud hullude ideede arutelu

5.2.1 Põhjavesi ei ole igavene, peame hakkama ka joogivett kokku hoidma. Tuleks suuremat tähelepanu pöörata pinna ja sademeveele, mida ära juhime ja mida võiks hakata teisiti kasutama.

5.2.2 Jäätmete sorteerimist ja ringlussevõttu tuleb suurendada. Nii läbi regulatsioonide, kui teavituse ja hariduse, palju algab lastest ja nende teadlikkusest.

5.2.3 tarbimisühiskonna mudel peab muutuma ja inimesed peavad järjest rohkem ressursitõhususe peale mõtlema. Kindlasti ei saa me emakese maa ressursside tarbimist päris nulli viia, aga saame seda teha palju mõistlikumalt, kui seda on tänaseni tehtud ja see on tegelikult edasi eksisteerimise juures võtme küsimuseks.

5.2.4 Fookus tuleb saada asjade maailmalt mujale. Esimese teemana tuleb pähe haridus. Meie innovatsioon ja edu valem on järeltulevatel põlvedel. Sellest tingituna on eriti oluline see keda ja mis valdkonna spetsialiste me oma valla koolitame? Rae vald ei pruugi saada ülikoolivallaks ja seda pole vast ka vaja, kuid meie vald võiks saada innovatsioonikeskuseks kus meie koolilapsed saavad juba maast madalast ennast täiendada juba sobilikus, tulevikule orienteeritud suunal.

5.2.5 Ettevõtete ja omavalitsuse digitaliseerimine. See on valdkond millega peaks vald kindlasti rohkem tegelema ja suunama sinna ka rohkem ressursse. Nagu esimesel koosolekul nägime on sellega ka tegeletud ja seda juhivad noored tublid inimesed, aga ma annaks neile inimestele rohkem ressursse ja

indu, kuna see ei ole täna enam *nice to have* tööriist, vaid *must be* asi. Eesmärgiks võiks olla, et avalikku sektorisse ei võetaks tööle rohkem ühtegi inimest vaid proovitakse olemasolevate inimestega ja töökohtade arvuga efektiivsust tõsta.

5.2.6 Transport ja elukeskkonnaga. Panustaksin sellele, et inimesed ei peaks sõitma igapäevaselt linna ja tagasi, vaid nad saaksid oma toimetused ja tegevused teha ära kodunt. Kindlasti jääb palju ka selliseid põhjuseid kus ei pääse sõitmisest aga me võiks need põhjused täpsemalt kaardistada ja vaadata kas me ei suudaks luua sellist keskkonda enda kodu valda ja tuua vajalikud teenused, ökosüsteemid inimestele lähemale. Selle taristu rajamine võiks jääda ettevõtjate peale, aga sisendi ja vajaduse osas peaks see info olema just KOV'il. KOV võiks ka sellest uuringust kasu lõigata ja luua need keskkonnad ja anda näiteks ettevõtjatele võimalused sellega tegeleda.

5.2.7 Vajalike andmete kogumine ja analüüsimine ja selle põhjal optimeerimine ehk mõelda selle peale, kui vallas midagi tehakse, siis kas neid tegevusi on võimalik mõõta? Kui paigaldatakse ja ehitatakse, kas sinna on võimalik panna andureid ja sensoreid, mis mõõdaksid vajalikku tegevust, et selle pealt otsuseid langetada.

5.2.8 Vallavara kasutus. Kaaluda, et ei peaks kõiki maid maha müüma, mida müüme, vaid anda pikaajalisele rendile ja oleme selle maa omanik ja teenime pidevalt tulu, mille võib eelarvestada. Võib-olla on maarentijal ühel hetkel äri otsas ja vald võib leida uue rentniku.

5.2.9 Metsa seotud teema. Näiteks Jüri kiriku ümber kasvab võsa. Siin vald saaks maaomanikega koostööd teha, et lepime kokku, et teeme metsa ja 50 aasta pärast võtame metsa maha, kui mets valmis ja tulu pooleks. Täna looksim parema elukeskkonna.

5.2.9 Kuna on jutuks olnud, et võimalikult palju hulle ideid võib välja käia, siis lisaksin veetranspordi. Vallas on kaks veekogu. Pirita jõgi ja kanal. Pirita jõel võiks suvel käia paat, millega saaks Piritale minna Jürist või Vaidast. Maailmas palju veekogusid nii kasutusel.

5.2.10 Hariduse poole peal võiks olla vallas näiteks kutseharidus mingil moel, mis pakuks meie tööstusele tuge ja järelkasvu.

5. Innovatsioonikomisjoni kuues koosolek 17.12 Microsoft Teams

- 1. Mõelda erinevaid viise, kuidas inimesi innovatsiooni, valla arendamisesse, uute ideede korjesse kaasata. Eesmärk oleks kokku leppida kas ja kuidas selles osas edasi tegutseme;**

Toimus arutelu, kus lepiti kokku, et inimeste kaasamise teemaga võiks edasi liikuda. See võiks kanda mitut eesmärki kaasmaine, kaasav eelarve, kogukonnas endas uued kogukonna ülesed teenused jne . Edasine tegevus - arutelu vallavalitsusega täpsemate tegevuste planeerimiseks, mis on nende mõtted plaanid ning kohtume Tallinna innovatsioonikomisjoniga, et nende praktilisi kogemusi kuulda.

- 2. KVaatasoime ülevaate Innovatsioonikomisjoni I poolaasta tegevuste ülevaate arutelu**
- 3. 2021 aasta tööplaani arutelu (plaan jaanuaris koosolekul kinnitada).**